

اویگن هوبر

۱۸۴۹ - ۱۹۲۳

۵

پایان زندگی

قانون مدنی سویس به تصویب رسید، هوبر از نمایندگی مجلس استعفا کرد و بار دیگر فعالیت اصلی او در دانشگاه آغاز گشت. هوبر درس و تمرین را چندان دوست می‌داشت که اگر در میان انبوه تکلیفها ناگزیر می‌شد یکی را انتخاب کند، بیدرنگت کار تدریس حقوق را برمی‌گزید. در هیچ مقام و در هیچ مرجعی نمی‌توانست روح انسانی، رفتار اخلاقی و علاقه بیحد هوبر به نسل جوان دانشگاهی بیشتر بکار آید و بهتر شکل داده بسازد مگر در کرسی استادی. حتی در دوره‌های قانونگذاری که هوبر در طرح قانون مدنی سویس و تجدید نظر در قانون تمهیدات دست‌اندرکار بود و این خود وقت بسیار می‌گرفت، راضی نمی‌شد که فعالیت او در دانشگاه لطمه به بیند. در طی دوره‌های مجلس بتقریب هر روز ساعت درس را تغییر می‌داد، ولی بهر حال درس می‌داد. هر زندگی که بواسطه شرکت وی در جلسه‌ها و کمیسیونها حذف می‌شد، بحکم وجدان و از روی کمال دلسوزی جبران می‌کرد. شاگردان نیز استاد را بدرستی می‌شناختند و همگی وظیفه‌شناسی وی را ستوده بکار او ارج می‌نهادند و دامان او را رها نمی‌نمودند. در خلال کار آموزش هوبر همچنان به تحقیق علمی نیز ادامه می‌داد: در سال ۱۹۱۱ هوبر رساله‌ای درباره نظر مسلم‌آآماده چاپ نمود. این نوشته

1) Bewährte Lehre.

«علم بمثابه منبع حقوقی» را بطرزی بسیار اصیل بررسی می نمود.

به سال ۱۹۱۲ رساله دیگر هوبر راجع به رفتار اجتماعی^۲ انتشار یافت.

در سال ۱۹۱۳ هوبر سخنرانی ارزنده‌ای دربارهٔ جهان‌بینیهای حقوقی در حکایت «پول و روح» اثر یرمیاس گتهل^۳ به طبع رسانید.

هوبر در این سخنرانی با استعداد غریبی به بحث دربارهٔ سازندگی ادبی گتهل^۴ می پردازد و پا به قلمرو ادب می نهد. از شکل بحث می توان به تمایل هوبر^۵ به نمایش ادبی (درام) پی برد.

رساله «نظر مسلم» و «رفتار اجتماعی» با این سخنرانی در سالنامه سیاسی سویس^۵ نشر یافت.

در همین سال ۱۹۱۳ هوبر دربارهٔ واقعیت‌های قانونگذاری^۶ تحقیقی نمود که در «مجله فلسفه حقوقی در نظر و عمل» شهر لایپتسیگ منتشر گردید.

در سال ۱۹۱۴ هوبر چاپ دوم تفسیرها را منتشر ساخت.

تفسیرهای چاپ اول^۲ سال ۱۹۰۱/۲ اندیشه‌ها و هدفهای پیش طرح و طرح قانون مدنی سویس را مورد بحث قرار می داد.

«تفسیرها» در طبع دوم کاملتر و جامعتر بود؛ پس از وضع قانون مدنی سویس و گردآوری تجربه کافی تفسیرها می توانست برای حقوقدان بارورتر شود، از این روی اقدام به چاپ تازه موجه بنظر می رسید.

هوبر اکنون در چاپ دوم تفسیرها به «قانون مدنی سویس» نیز اشاره می نمود و این بر قابلیت اجرای قانون می افزود.

در حقیقت «تفسیرها» از منبعهای مهم در شناختن قانون مدنی سویس است، بلکه دیباچه‌ای بر قانون مدنی سویس بشمار می آید. حقوق مدنی سویس در قسمت اعظم از این سرچشمه آبیاری شده و امروز هم دارای همان اهمیت اساسی است. قرائت «تفسیرها» دانشجوی نوآموز را خیلی بهتر برای درک و فراگیری علم حقوق خصوصی آماده می سازد تا کتابهای خشک درسی.

شعله ور شدن نخستین جنگ جهانی بر روح خسته هوبر سنگینی می کرد. او افسرده و اندیشناک در خانه خود در رابنتال تنها می زیست و از درگذشت همسر خود رنج می برد. البته خواهر بزرگتر و دخترخوانده هوبر می کوشیدند جای خالی

2) Soziale Gesinnung.

3) Jeremias Gotthelf.

۴) گرایش هوبر به نمایش ادبی امر بی سابقه‌ای نبود. در جوانی نیز این گونه شعر وی را برانگیخت؛ چنانکه در این زمینه اثری ازخامه ادبی هوبر جاری گشت نام آن برشتلدفن تسهرینگن (Berchtold von Zähringen) نمایش رئالی در پنج پرده بود که در سال ۱۸۹۵ با نام مستعد گتورگ شپت (Georg Späth) بچاپ رسید.

5) Das Politische Jahrbuch der Eidgenossenschaft.

6) Über die Realien der Gesetzgebung.

۷) منظور «تفسیرهای پیش طرح» است که پیشتر در همین مجله ش ۱۳۲ ص ۱۶۰ از آن سخن رفت.

لینا را پر کنند، ولی او فراموش نمی‌کرد.

هویر دیگر روحی در محیط پیرامون خود نمی‌دید تا دست بکار علمی تازه‌ای برد. سطرهای آخر پیشگفتار وی در رساله بر «حقوق اموال سوئیس» بخوبی آشکار می‌سازد که هویر در آن هنگام تا چه اندازه در طرح مسایل محدود تخصصی درنگ می‌نمود.

رساله حقوق اموال سوئیس حاوی يك پیشگفتار و سه سخنرانی هویر درباره حقوق اموال سوئیس بود که در سال ۱۹۱۴ به چاپ رسید. هویر این مجموعه را به لئو مرتس^۸ رئیس انجمن حقوقدانان برن تقدیم نموده بود. پس از چندی دخترخوانده هویر با خواهرزاده او ازدواج نمود و زن و شوهر جوان به گلاروس^۹ انتقال یافتند. این واقعه تحولی در زندگی هویر پدید آورد. هویر اغلب به دیدار این دو می‌رفت و از دیدن کودکان آن دو شادی می‌کرد. در گلاروس هویر به یکی از دوستان زمان جوانی و همشاگردی دانشگاهی خود بنام فریدولین شولر^{۱۰} برخورد و از نو با او رابطه نزدیک برقرار نمود و به تجدید خاطره پرداخت.

شولر، قاضی بلندپایه دختری داشت بنام ماریا. آمیزش دوستی میان آنها جنبه خانوادگی پیدا کرد و ماریا در سال ۱۹۱۷ با او یکن هویر پیمان زناشویی بست. ماریا «تکلیف زندگی خود را در این می‌دانست که جوانی خویش را صرف پرستاری دقیق مردی کند که رو به پیری می‌رفت، و با حس عالی زیباشناسی و با موسیقی خود سالهای آخرین او را زیباتر سازد»^{۱۱}.

بانو ماریه هویر - شولر^{۱۲}، همسر دوم هویر، پیوسته همراه شوی خود بود و در هر شرایطی به وی کمک می‌کرد. چنانکه وقتی در این زمان به لاهه و رم سفر نمودند، مقصود آن دو همچنین شرکت در کنگره‌ها بود: کنگره لاهه مربوط می‌شد به دادگاه بین‌المللی داورى؛ و در رم مؤسسه حقوق بین‌الملل.

جنگ جهانیگیر ۱۸-۱۹۱۴ پایان رسید، و همسایگان سوئیس در سختی و بدبختی بسر می‌بردند. پیامدهای جنگ فشارهای تازه‌ای به روح حساس هویر وارد می‌ساخت.

با این همه ندای علم نیرومند بود. در سال ۱۹۱۸/۱۹ هویر مقاله‌ای زیر

8) Leo Merz.

9) Glarus.

10) Fridolin Schuler.

(۱۱) روملین، به نقل از گول، ص ۳۵۳.

12) Marie Huber - Schuler.

13) Die Entwicklung der Schweizerischen Gült zur modernen Hypothek.

گولت در حقوق خصوصی سوئیس نوعی وثیقه‌گذاری انتفاع از زمین است.

عنوان تکامل گولت سویسی به رهن جدید ۱۲ نوشت و این مقاله در «بایگانی فلسفه حقوق و اقتصاد» ۱۶ انتشار یافت.

در سال ۱۹۱۹ هوبر پنجاهمین سالروز اخذ دکترا و هفتادمین زادروز خود را به اتفاق همسر خود ماریه جشن گرفت.

هوبر بار دیگر به کارهای فلسفه حقوق پرداخت و سرانجام بسال ۱۹۲۱ مطالعات گوناگون فلسفه حقوقی دهسال اخیر (۱۹۱۱-۱۹۲۱) را برای نخستین بار در کتابی بنام حقوق و تحقق حقوق ۱۵ گردآورده انتشار داد. در کتاب «حقوق و تحقق حقوق» هوبر طرح بنای یک فلسفه حقوقی و نیز یک نمونه کلی در این زمینه بدست می‌دهد.

همچنانکه هوبر به تحقیق ادامه می‌داد، فعالیت تدریس حقوق را نیز رها نمی‌نمود. با این همه کار در دانشکده بی‌دردسر نبود. پایان‌نامه‌های دکترای مربوط به بخش تخصصی هوبر بسیار زیاد بود و رسیدگی به آنها به تکلیفهای بیشمار هوبر می‌افزود. هوبر گاه گوشه می‌زد و با اشاره به صلیب معلم دانشگاه ۱۶ ناخوردگی خود را آشکار می‌نمود. ولی بهر حال بار را می‌کشید. در عوض یک ساعت درس خستگیهای او را برطرف می‌ساخت. همینکه به کلاس می‌رفت، ناراحتیها را فراموش می‌کرد، درس می‌داد و از ته دل شادی می‌نمود.

هوبر چنان سرگرم کارهای علمی و حرفه و تدریس حقوق بود که نمی‌دید، زمان با چه شتابی می‌گذرد:

از مدتی پیش درباره برقراری «صندوق بازنشستگی استادان دانشگاه» گفتگو می‌شد و در این میان سن بازنشستگی مسئله‌ای شده بود. بحث در این بود که بازنشستگی استاد در چه سنی لازم می‌گردد. ولی کسی جرئت نمی‌کرد، در حضور هوبر از سن بازنشستگی سخن بگوید! و اصولاً بازنشستگی استادان در برن عملی نشد، مگر اندکی پیش از مرگ هوبر.

در سال ۱۹۲۲ نشانه‌های بیماری سخت در او یگن هوبر پدیدار شد. پزشکان توصیه موکد نمودند که هوبر از استادی کناره گیرد. و البته این کار بر او بسیار گران می‌آمد. سرانجام نیز تنها به این شرط درخواست پرگناری نمود که حکومت بدها باز بوی اجازه تدریس دهد. و در آن لحظه فقط درس فلسفه حقوق نیمسال زمستانی ۲۳-۱۹۲۲ را بازپس خواند.

14) Archiv für Rechts- und Wirtschaftsphilosophie.

15) Recht und Verwirklichung des Rechts.

16) Das Kreuz des Hochschuldozenten.

در مسیحیت صلیب با شکنجه رابطه تاریخی نیز دارد. معروف است که عیسی مسیح ع. محکوم بود، صلیب خود را خود به محل اعدام حمل کند و همچنانکه آنرا می‌کشید، بارها از درد و خستگی بزمین می‌افتاد از این هنگامه در زبان آلمانی مثلی رایج گشته که می‌گوید، «هرکس باید صلیب خود را بکشد».

Jeder muss sein Kreuz tragen.

در طی جنگ نخستین جهانی هوبر برای حقوق شرکتهای و دیگر بخشهای حقوق تجارت که جزو حقوق تعهدات سویس بود، طرحی تهیه می‌کرد، ولی بسبب بیماری دیگر نمی‌توانست برای مشاوره در کمیسیون کارشناسان حضور یابد و بجای او آرتور هوفمان گزارش‌دهنده طرح ق. م. سویس در مجلس سنا تکمیل کار را بعهده گرفته در مذاکرات کمیسیون شرکت می‌نمود.

با این حال و با آنکه هوبر درد و رنج فراوان داشت، کارهای فلسفه حقوقی نشر یافته بسال ۱۹۲۲ را که ذکر آن رفت، تکمیل نموده و بنام مطلق در حقوق ۱۷ در نشریه‌ای که به انجمن حقوقدانان سویس تقدیم نموده بود، بطبع رسانید. هوبر در این نوشته بنای نمونه‌گونه‌ای فلسفه حقوق ۱۸ را می‌آزمود.

هوبر استقلال مالی خود را در سراسر زندگی حفظ نمود. او به اقتضای هدفهای عالی و آرمانی که داشت، بسیار ساده می‌زیست و از هرگونه زیاده‌روی و خرج بی‌میهن پرهیز می‌نمود. از اینرو ثروت او رو به فزونی نهاد.

هوبر از نعمت و آسودگی خورسند بود و دیگران را نیز محروم نمی‌کرد، بلکه به دوستان و بستگان خود می‌رسید و آنان را از این موهبت برخوردار می‌ساخت.

هوبر با دارایی که در طی زندگانی خود گرد آورده بود، می‌توانست به علم حقوق و تاریخ علم حقوق کمک و تشویقها کند و چنین نیز نمود.

وصیت هوبر نیت پاک و عشق حقیقی او را به علم به ثبوت می‌رساند:

هوبر دارایی خود را صرف تأسیس زمیناری در دانشگاه برن نمود که بنام او زمینار اوینگن هوبر ۱۹ نامیده می‌شود. این زمینار تحصیل حقوق را برای دانشجویان تسهیل و به علم حقوق و تاریخ حقوق کمک بسزا می‌کند.

هوبر در وصیت خود ویلا و کتابخانه باشکوه خود را به دانشکده حقوق دانشگاه استان برن داده بود و قسمت اعظم تر که خود را نیز به تأمین مخارج کتابخانه و تکمیل آن تخصیص می‌داد.

شگفت آنجاست که هوبر وصایت به استان برن نداد و حال آنکه او سی سال در برن به تدریس اشتغال داشت و اعطای وصایت به شهرداری برن واقعا و عملا مناسبتر می‌نمود.

حقیقت این است که هوبر با وجود اقامت و فعالیت طولانی در شهر برن خود را همچنان زورینخی دانسته و به زادبوم خود وفادار مانده بود و با توجه به سابقه دیرین هیچگاه با مقامات شهرداری برن رابطه صمیمانه و نزدیک برقرار ننمود. هوبر دولت سویس را «وارث منصوب» خود ساخته بود و در نتیجه دولت می‌توانست

17) Das Absolute im Recht.

18) Schematischer Aufbau einer Rechtsphilosophie.

19) Eugen - Huber - Seminar.

مانند وصی نیز اقدام کند.

«با آگاهی از اینکه کار عظیمی را به انجام رسانیده و در کوشش خود بسوی کمال بالاترین پله‌ای که انسان بطور کلی بدان تواند رسید، پیموده» ۲۰ او یکن هوبر در روز ۲۳ ماه آپریل ۱۹۲۳ در پی بیماری و درد طولانی، در حالی که همسر و دخترخوانده او در دو سوی پالین وی به پرستاری ایستاده بودند، آخرین مبارزه خود را به پایان رسانید و بسرای جاودانی شتافت.

همسر هوبر بانو ماریه هوبر - شولر پس از درگذشت هوبر سهم خود را در تأسیس و اداره زمینار او یکن هوبر ادا نمود. ماریه برای آنکه کار دولت سویس را در اجرای وصایت هوبر و تأسیس و تصدی زمینار حقوقی هوبر در تالارها و اطاقهای خانه زیبای مسکونی هوبر در راپنتال آسان کند، از حق فرض خود صرفنظر کرد و قسمت عمده هزینه تجدید بنای ویلا را نیز بعهده گرفت.

ماریه تا بیست سال پس از وفات هوبر زنده بود و بنا به علاقه شخصی اداره زمینار را تا لحظه مرگ خود سرپرستی نمود. پس از وی وارثان ماریه نیز مؤسسه وقفی بسود دانشجویان بی بضاعت دانشکده حقوق دانشگاه برن بنیان نهادند. نام ماریه در این موقوفه و در شمار نیکان ملت سویس ثبت است.

روز نهم سپتامبر ۱۹۴۰ جلوی زادگاه او یکن هوبر بیاد او جشنی بپا شد. والتر بورکهارت ۲۱ شاگرد قدیمی و دوست وفادار هوبر که در وی پدر خود را می‌دید، نطق کوتاهی ۲۲ در بزرگداشت او یکن هوبر ایراد نمود و سخن را چنین به پایان رسانید: «ای کاش مقدر ملت باشد که حقوق خود را با چنین روحی همچنان بسازد. ای کاش در آینده باز هم مردانی نصیب ملت شوند که توانایی شناسایی گنجینه‌های سنت را داشته با آن حقوق نو را پدید آورند. اگر پیکر ساز چیره‌دست نباشد، زیباترین مهر نیز فایده‌ای نمی‌کند.»

(۲۰) گول، ص ۳۵۸.

21) Walther Burckardt.

(۲۲) به نقل گول، ص ۳۵۸.